

**Kurikan kaupungin ympäristöterveyspalveluiden
valvontasuunnitelma vuodelle 2025**

Ympäristöterveyslautakunta 12.12.2024 § 9

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ	2
1 Johdanto	5
1.1 Mitä on ympäristöterveys?	5
1.2 Valvontasuunnitelma	5
1.3 Toimintaympäristö ja sen muutokset	6
2 Ilmajoen kunnan ja Kurikan kaupungin ympäristöterveyspalvelut	7
2.1 Yhteistoiminta-alue ja viranomaisen	7
2.2 Yhteistoiminta-alueen kuvaus	7
2.3 Henkilöstö	8
2.3.1 Henkilöstövoimavarat, niiden jakautuminen ja riittävyys	8
2.3.2 Pätevyyden varmistaminen	11
2.3.3 Kouluttautuminen ja osaamisen varmistaminen	11
2.3.4 Perehdyttäminen	12
2.4 Tietojärjestelmät	12
2.5 Varautuminen häiriötilanteisiin	13
2.6 Viestintä ja näkyvyyden varmistaminen	14
2.7 Kuntalaiset ja kunnan toiminnanharjoittajat	14
2.7.1 Kuntapäätäjät	16
2.7.2 Sidosryhmät	16
2.7.3 Organisaation sisäinen viestintä	17
2.7.4 Viestintä häiriötilanteissa	17
3 Yksikön valvontatyön yleiset periaatteet ja tavoitteet	18
3.1 Laadunhallinta	19
3.2 Suunnittelu	19
3.3 Toteutus ja seuranta	20
3.4 Arviointi ja raportointi	21
3.5 Kehittäminen	23
4 Elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonta	25

4.1	Valvontakohteet.....	25
4.2	Tarkastukset.....	26
4.2.1	Tavoitteet	26
4.2.2	Suunnittelu	26
4.2.3	Toteutus	30
4.3	Näytteenotto, ulkopuoliset asiantuntijat ja käytettävät laboratoriot	31
4.3.1	Talous- sekä allas- ja uimaveden ennalta suunniteltu näytteenotto	31
4.3.2	Talous- sekä allas- ja uimaveden näytteenottaja	32
4.3.3	Ennalta suunniteltu elintarvikevalvonnan näytteenotto ja näytteenottaja ...	32
4.3.4	Muu näytteenotto ja mittaus	33
4.3.5	Ulkopuoliset asiantuntijat ja laboratoriot.....	33
4.4	Valvonnan painopistealueet	34
4.4.1	Elintarvikevalvonta	35
4.4.2	Terveysturvallisuusvalvonta	36
4.4.3	Tupakkavalvonta.....	37
4.5	Valvonnasta perittävät maksut	38
	LIITE 1 Ympäristöterveydenhuollon keskeisin lainsäädäntö ja ohjeistus.....	40
	LIITE 2 Talous- ja uimaveden näytemäärät	41

Taulukkoluetelo

Taulukko 1 ympäristöterveyspalveluiden käytettävissä oleva henkilöstö ja pääasialliset tehtävät.....	9
Taulukko 2 henkilöstövoimavarat ja niiden jakautuminen valvonnan eri sektoreille.....	10
Taulukko 3 suunnitelmalliseen valvontaan tarvittavat ja siihen käytettävissä olevat voimavarat	10
Taulukko 4 valvonnan arvioinnin näkökulmat ja kohteet.....	22
Taulukko 5 elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma: Ruokaviraston ohjeet työajan käytöstä toimintatyyppien valvontaan, kohteiden lukumäärä valvonta-alueella sekä tarkastussuunnitelma toimintatyyppikohtaisesti vuodelle 2025.....	28
Taulukko 6 terveydensuojeluvalvonnan tarkastussuunnitelma: Valviran ohjeet tarkastustiheydestä ja työajan käytöstä kohdetyyppien valvontaan, kohteiden lukumäärä valvonta-alueella sekä tarkastussuunnitelma toimintatyyppikohtaisesti vuodelle 2025.....	29
Taulukko 7 tupakkalain valvonnan tarkastussuunnitelma: Valviran ohjeet tarkastustiheydestä ja työajan käytöstä kohdetyyppien valvontaan, kohteiden lukumäärä valvonta-alueella sekä tarkastussuunnitelma toimintatyyppikohtaisesti vuodelle 2025.....	30
Taulukko 8 elintarvikevalvonnan painopistetyön tehtävät kunnassa.....	35
Taulukko 9 terveydensuojeluvalvonnan painopistetyön tehtävät	36
Taulukko 10 tupakkavalvonnan painopistetyön tehtävät.....	38

1 Johdanto

1.1 Mitä on ympäristöterveys?

Ympäristöterveydenhuoltoon (jatkossa ympäristöterveys) kuuluvat niin elintarvikkeita ja elintarvikekontaktimateriaaleja, terveydensuojelua ja tupakkaa koskehtavan lainsäädännön sekä nikotiinivalmisteiden valvonta kuin eläinlääkintähuolto eli eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja eläinlääkäripalveluiden järjestäminen. Tämä valvontasuunnitelma koskettaa elintarvikkeita ja elintarvikekontaktimateriaaleja, terveydensuojelua ja tupakkaa koskehtavan lainsäädännön sekä nikotiinivalmisteiden valvonnan. Eläinlääkintähuollosta laaditaan oma suunnitelma (Kurikan eläinlääkintähuollon suunnitelma).

Ympäristöterveyden työssä sovellettavan lainsäädännön (Liite 1) tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta. Ympäristöterveydenhuollon työtä tekevät ympäristöterveysyksikön työntekijät eli terveystarkastajat, eläinlääkärit sekä ympäristöterveysjohtaja. Valvonnan työhön kuuluvat ilmoitusten ja hakemusten käsittely, valvontatarkastukset, lausuntojen antaminen, hallinnollisten päätösten tekeminen, hallinnollisten pakkokeinojen ja sanktioiden käyttäminen sekä asiakkaiden eli kuntalaisten ja kunnan toiminnanharjoittajien ohjaus ja neuvonta.

1.2 Valvontasuunnitelma

Keskushallinnon viranomaiset (Valvira ja Ruokavirasto) laativat ohjelmakausittain valtakunnallisen, yhteisen valvontaohjelman sekä toimialakohtaiset valvontaohjelmat, joiden tavoitteena on yhtenäistää ympäristöterveydenhuollon valvontaa ja sen ohjausta, ja lisätä näin valvonnan vaikuttavuutta ja laatua koko maassa. Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjataan viranomaisia valvonnan suunnittelussa ja sen järjestämisessä sekä valvonnan toteutuksessa ja sen arvioinnissa. Ympäristöterveysvalvontaa tehdään suunnitelmallisesti, säännöllisesti ja jatkuvaan riskien arviointiin perustuen. Riskien arvioinnilla tarkoitetaan valvonnan suuntaamista sinne, missä sitä eniten tarvitaan toiminnan luonne, laajuus, altistuvien määrä, mahdollisesti aiheutuvan haitan tai vaaran vakavuus ja todennäköisyys sekä aikaisemmat valvontatulokset huomioon ottaen.

Kurikan kaupungin ympäristöterveyspalveluiden valvontasuunnitelma (kunnan valvontasuunnitelma) laaditaan elintarvike-, (297/2021, 39. §), terveydensuojelu-, (763/1994, 6 §:n 2. mom.) ja tupakkalakiin (549/2016, 84. §) pohjaten, laadukkaan, riskiperusteisen ja terveyshaittoja ja -vaaroja ehkäisevän valvonnan toteuttamiseksi. Valvontasuunnitelman laadittamiselle varmistetaan myös valvonnan avoimuutta (julkinen asiakirja), vaikuttavuutta, tehokkuutta ja kattavuutta ympäristöterveyspalveluissa. Kunnan valvontasuunnitelmassa huomioidaan keskus- ja aluehallinnon linjaukset elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakka-valvontaan siltä osin kuin ne paikallisesti ovat tarpeellisia, tarkoituksenmukaisia ja toteutettavissa. Kunnan valvontasuunnitelman ajantasaisuus varmistetaan vuosittaisin päivityksin.

1.3 Toimintaympäristö ja sen muutokset

Hallitusohjelmaan on sisällytetty valtion aluehallinnon uudistus, joka ensisijaisesti tarkoittaisi lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoamista uuteen perustettavaan monialaiseen virastoon, johon yhdistetään Valvira, aluehallintovirastot sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen tehtäviä. Aluehallinnon uudistuksella on rakenteellisia muutoksia myös kunnan ympäristöterveydenhuollon ohjaukseen, kun aluehallintovirastojen ja Valviran terveydensuojelun ja tupakka-valvonnan tehtävät kootaan uuteen perustettavaan virastoon. Vastaavasti aluehallintovirastojen elintarvikevalvonnan sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin tehtävät siirtyvät Ruokavirastoon.

2 Ilmajoen kunnan ja Kurikan kaupungin ympäristöterveyspalvelut

2.1 Yhteistoiminta-alue ja viranomainen

Ilmajoen kunta ja Kurikan kaupunki ovat muodostaneet 1.1.2023 alkaen yhteistoiminta-alueen ympäristöterveydenhuollon palveluiden järjestämiseksi. Kurikan kaupunki vastaa yhteistoiminta-alueen hallinnosta. Palveluiden järjestämisestä vastaa Kurikan kaupungin ympäristöterveyslautakunta, joka on kuntalain (410/2015, 51. §) mukainen yhteinen toimielin.

Ympäristöterveyslautakunta toimii elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakka- ja lääkelain sekä eläinlääkintähuoltolain mukaisena viranomaisena. Lautakunnassa on viisi jäsentä. Kurikan kaupunki on nimennyt kolme jäsentä ja Ilmajoen kunta kaksi jäsentä lautakuntaan.

Ympäristöterveyslautakunta on käsitellyt ja tehnyt päätöksen elintarvikelain (297/2021, 27 §:n 3. mom.), terveydensuojelulain (763/1994, 7. §:n 1.mom.), tupakkalain (549/2016, 8. §) ja lääkelain (395/1987, 54 a § ja 54 c §) mukaisista toimivallan siirroista ympäristöterveyden viranhaltijoille.

2.2 Yhteistoiminta-alueen kuvaus

Kurikan kaupungin ympäristöterveyspalveluiden toiminta-alueeseen kuuluvat Ilmajoen kunnan ja Kurikan kaupungin alueet. Tilastokeskuksen mukaan toiminta-alueen väestömäärä on yhteensä noin 32 000 asukasta.

Yhteistoiminta-alue on alkutuotantovaltaista, erityisesti lihan- ja maidontuotantoa on runsaasti. Elintarvikevalvonnassa kolme suurinta toimintatyyppiä ovat alkutuotanto, elintarvikkeiden vähittäismyynti sekä tarjoilukeittiöt. Terveydensuojeluvalvonnan suurimmat kohde-tyypit ovat talousvettä toimittavien laitosten vedenjakelualueet ja vedenottamot sekä koulut ja oppilaitokset. Tupakkalain valvonnassa työllistää eniten tupakkatuotteiden vähittäismyynti. (Taulukot 5–7).

Yhteistoiminta-alue on harvaan asuttua, minkä vuoksi ajomatkat saattavat olla varsin pitkiä. Alueella on paljon kausiluonteista, pienimuotoista ja ei-ammattimaista toimintaa. Alueen toiminnanharjoittajilla on runsaasti innovatiivisuutta. Kaikki edellä mainittu lisää henkilöstön ammatillisen täydennyskoulutautumisen tarvetta, mutta toisaalta myös selvitystyötä sekä neuvonnan ja ohjauksen tarvetta.

2.3 Henkilöstö

2.3.1 Henkilöstövoimavarat, niiden jakautuminen ja riittävyys

Ympäristöterveyden henkilöstöön kuuluvat ympäristöterveysjohtaja, neljä terveystarkastajaa, kahdeksan praktiikkaa tekevää kunnaneläinlääkärinä ja yksi valvontaeläinlääkärinä. Uutta keväällä 2024 perustettua kunnaneläinlääkärinä virkaa ei olla suunnitelman teko hetkellä saatu täytettyä. Talousarviossa on varattu määrärahaa myös määräaikaisen apulaisterveystarkastajan ja osa-aikaisten eläintenhoitajien palkkaamiseen. Lisäksi on käytössä vähäinen määrä Kurikan kaupungin talouspalveluiden työpanosta laskutukseen. Ulkopuolista työvoimaa on ostettu elintarvike- ja talousvesinäytteenottopalveluun. Ympäristöterveyden kokonaishenkilöresurssi on 15,3 htv. Yhteistoiminta-alue täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetun lain (410/2019) vaatimukset 10 henkilötyövuoden henkilöresurssista (taulukko 1).

Terveystarkastajien ja osa ympäristöterveysjohtajan työpanoksesta jakaantuu elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvontaan. Valvontaeläinlääkärinä osallistuu elintarvikevalvontaan. Henkilöstöllä on selkeä työnjako ja vastuualueet. Henkilökunta on osittain erikoistunut (taulukko 1).

Taulukko 1 ympäristöterveyspalveluiden käytettävissä oleva henkilöstö ja pääasialliset tehtävät

Virkanimike	Vastuualue
Ympäristöterveysjohtaja (1 htv)	Hallinto, elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonta
Terveystarkastaja (1 htv)	Elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonta, asumisterveys
Terveystarkastaja (1 htv)	Terveydensuojeluvalvonta, talous- ja uimavedet, asumisterveys
Terveystarkastaja (1 htv)	Elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonta, talousvesi
Terveystarkastaja (1 htv)	Elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonta, tupakan ja nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiluvat
Apulaisterveystarkastaja	Avustavat tehtävät 0,2 htv
Laskentasihteeri	Laskutus 0,1 htv
Kunnaneläinlääkärit 7 hlöä (7 htv)	Eläinlääkäripalvelut, eläintaudit
Kunnaneläinlääkäri 1 hlö (1 htv), täyttämättä	Eläinlääkäripalvelut, eläintaudit (Praktiikkaa tekevä, vastaanotto vaihtava eläinlääkäri)
Valvontaeläinlääkäri (1 htv)	Eläinsuojelu, eläintaudit ja sivutuotteet (0,7 htv) sekä elintarvikevalvonta (eläinperäinen alkutuotanto sekä maitoala 0,3 htv)
Osa-aikaiset eläintenhoitajat (1 htv)	Avustavat tehtävät eläinlääkintähuollossa
Yhteensä käytettävissä 15,3 htv	

Valtaosa valvonnan voimavaroista käytetään sellaiseen valvontatyöhön, jota ei tarkkaan voida suunnitella. Tätä työtä ovat asiakkaiden ja kunnan toiminnanharjoittajien ohjaus ja neuvonta, asumisterveysvalvonta, asiakasvalitusten käsittely, erityis- ja häiriötilanteiden selvittäminen, lausuntojen laatiminen, uusien valvontakohteiden hakemusten ja ilmoitusten käsittely sekä hallinnollisten pakkokeinojen käyttäminen. Edellä mainittujen lisäksi voimavaroja käytetään toiminnan suunnitteluun ja raportointiin, tietojärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen, valvontakohderekisterin ylläpitoon, varautumiseen, laatujärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen, kouluttautumiseen, sidosryhmäyhteistyöhön sekä tiedottamiseen, viestintään ja ympäristöterveyden näkyvyyden edistämiseen.

Elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvontaan (sisältää nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettuja tuotteita) on kokonaisuudessaan käytettävissä 4,9 henkilötyövuotta (htv), josta ei suunnitelmallisen työn osuus on 4,2 htv:tta (85 %) ja suunnitelmallisen työn osuus 0,7 htv:tta (15 %)

Myös valvontalajikohtaiset ei suunnitelmallisen ja suunnitelmallisen työn osuudet on laskettu (Taulukko 2). Suunnitelmallinen valvonta saadaan tehtyä käytettävissä olevin voimavaroin (Taulukko 3).

Taulukko 2 henkilöstövoimavarat ja niiden jakautuminen valvonnan eri sektoreille

	Käytettävissä kokonaisuudessa [htv]	Käytettävissä kokonaisuudesta [htpv]	Käytettävissä kokonaisuudessa %	Ei suunnitelmallinen [htpv]	Käytettävissä ei suunnitelmalliseen valvontaan [htpv]	Käytettävissä suunnitelmalliseen valvontaan [htpv]	Käytettävissä suunnitelmalliseen valvontaan %
Elintarvikevalvonta	2,5	653	52 %	573	88 %	80	12 %
Terveysturvallisuusvalvonta	1,7	431	34 %	324	75 %	107	25 %
Tupakka- ja nikotiinivalvonta	0,7	181	14 %	173	96 %	7	4 %
Yhteensä	4,9	1264	100 %	1081	85 %	183	15 %

Taulukko 3 suunnitelmalliseen valvontaan tarvittavat ja siihen käytettävissä olevat voimavarat

		Elintarvike	Terveysturvallisuus	Tupakka ja nikotiinivalmisteet	Yhteensä
Resurssit (htpv/v)	Valvontatarve	80	107	7	194
	Toteutettavissa	80	107	7	194
Tarkastukset (lkm/v)	Tarkastustarve	210	116	34	360
	Toteutettavissa	210	116	34	360

2.3.2 Pätevyyden varmistaminen

Elintarvikevalvonnan valvontatehtäviä suorittavan henkilön pätevyys on määritelty elintarvikelaissa (297/2001, 32. §). Terveysturvallisuudesta (763/1994, 7. § 3. mom.) löytyy terveydensuojelulain mukaisten tehtävien kelpoisuusvaatimukset. Valvontahenkilön pätevyys varmistetaan aina uuden henkilön valinnan yhteydessä sekä tarvittaessa esimerkiksi viranhaltijoiden tehtävänkuvia muutettaessa.

2.3.3 Kouluttautuminen ja osaamisen varmistaminen

Valvonta-asetuksen (EY N:o 625/2017, 5. art. 4. kohta ja liite II) mukaisesti virallista valvontaa ja muita virallisia toimia suorittavalle henkilöstölle annetaan mahdollisuus valvonta-osa-alueellaan ajantasaiseen perus- ja lisäkoulutukseen, jonka ansiosta tehtävien hoito voidaan tehdä ajantasaisin tiedoin ja asiantuntevasti, ja valvonta ja muut viralliset toimet tehdään johdonmukaisesti. Viranhaltijoiden keskeinen osaamisvaatimus on myös hallinnollinen osaaminen, kuten salassapitoa ja asiakirjajulkisuutta, henkilötietojen suoja, kunnan päätöksentekoa sekä hyvää hallintoa ja hallintomenettelyä koskevaa oikeudellista sääntelyä käsittävät tiedot ja taidot.

Henkilökunnan riittävän substanssi- ja hallinnollisen osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi tavoitteena on, että jokainen valvontaa tekevä viranhaltija kouluttautuu keskimäärin vähintään 8 päivää vuodessa (8 pv/htv)¹⁾. Kouluttautumista seurataan henkilöstötietojärjestelmän (HRD-järjestelmä OSS) avulla.

1) Ympäristöterveyspalveluiden strategisen tavoitteen: kehittyvä henkilöstö, mittari vuonna 2025

Koulutustarjontaa seurataan aktiivisesti ja koulutuksiin osallistumisesta päätetään viikko-palavereissa. Koulutusmateriaali tuodaan yksikköön mahdollisuuksien mukaan kaikkien viranhaltijoiden käytettäväksi.

Alalle vakiintuneiden koulutuspäivien (ympäristöterveydenhuollon valtakunnalliset ja alueelliset koulutuspäivät sekä ympäristöterveyspäivät) lisäksi koulutusta saadaan keskus- ja aluehallinnon viranomaisten ohjaus- ja koulutustilaisuuksista, alan toimijoiden, kuten korkeakoulujen ja yhdistysten seminaareista, webinaareista ja luennoista. Kurikan kaupungilla

on käytössä osaamisen kehittämisen verkkokoulutuslusto, joka on koko henkilökunnan käytettävissä. Verkkokoulutuslustalla voi hankkia osaamista esimerkiksi julkishallinnosta ja juridiikasta.

Valvontayksikön jokainen viranhaltija perehtyy aktiivisesta ja oma-aloitteisesti lainsäädännön ja ohjeistusten muutoksiin esimerkiksi viranomaiskanavissa (Pikantti, Valviran ekstranet) sekä ammattilehtien ja -kirjallisuuden avustuksella.

2.3.4 Perehdyttäminen

Jokainen työntekijä perehdytetään työn alkaessa tai muuttuessa ja pitkän poissaolon jälkeen. Työhön opastusta tehdään aina työtavan tai -menetelmän vaihtuessa/muuttuessa, poikkeustilanteissa ja/tai sääntöjen/ohjeiden laiminlyöntien yhteydessä tai virheellisen toimintatavan tilanteessa.

Ympäristöterveysjohtaja perehdyttää työntekijät työpaikkaan sekä sen toimintaan ja toimintatapoihin, työolosuhteisiin, työpaikan haitta- ja vaaratekijöihin sekä niiden ennaltaehkäisyyn ja estämiseen, turvallisuusasioihin sekä häiriö- ja poikkeustilanteiden ohjeisiin ja toimintatapoihin. Terveystarkastaja perehdyttää työtehtäviin ja -menetelmiin, kuten valvontatyön tekemiseen, sekä työssä käytettäviin työvälineisiin ja -laitteisiin. Ympäristöterveyden perehdyttämisessä käytetään perehdyttämisohjetta ja -lomaketta, johon kirjataan perehdytyksen eteneminen.

Ympäristöterveydessä kannustetaan työntekijöitä omatoimisuuteen ja aloitteellisuuteen kysymisessä, kertaamisessa ja epäselvien asioiden selvittämisessä oman osaamisen ylläpitämiseksi ja edistämiseksi.

2.4 Tietojärjestelmät

Ympäristöterveydenhuollossa käytetään keskitettyä toiminnanohjauksen ja tiedonhallinnan Vati-tietojärjestelmää, joka on yksikön apuna valvontakohteiden määrässä ja laadussa, toiminnanohjauksessa, valvontatoimissa ja valvonnan raportoinnissa. Ympäristöterveydessä on varattu työaika Vatiin ja sen ylläpitämiseen vaadittavaan työhön, johon kuuluu muun

muassa raportoitujen tietojen oikeellisuuden tarkastaminen sekä käyttäjästä riippumattomien virheiden ilmoittaminen ylläpitäjälle. Ympäristöterveydessä on nimetty Vatin pääkäyttäjä. Pääkäyttäjät ja tarvittaessa muut valvojat osallistuvat VATI-järjestelmän käyttäjän kouluttamisen ja tiedottamisen Ajankohtaista VATIsta –tilaisuuksiin.

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietoja hallinnoidaan VYHA-järjestelmällä, johon kerätään valvontayksikköä ja valvontaa koskevat tiedot, muun muassa henkilöresurssit sekä valvontasuunnitelma ja sen toteuman sanallinen arviointi. Ympäristöterveysjohtajan tehtävänä on koota ja ylläpitää VYHA-järjestelmään annettavia ympäristöterveyden tietoja.

2.5 Varautuminen häiriötilanteisiin

Velvollisuudesta varautua säädetään valmius- ja pelastuslaeissa sekä ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädännössä (elintarvike- ja terveydensuojelulaki). Elintarvikelaissa määrätään laatimaan toimialueen valmiussuunnitelma (normaalioloissa tapahtuvan varautumisen suunnittelu). Terveydensuojelulaki säättää kunnan terveydensuojeluviranomaiselle velvoitteen yhteistyössä muiden viranomaisten ja laitosten kanssa laatimaan suunnitelman elinympäristöön vaikuttaviin häiriötilanteisiin varautumiseksi. Lisäksi ympäristöterveydenhuollon toiminta on suunniteltava ennakolta ja sitä on harjoiteltava siten, että häiriötilanteessa pystytään ehkäisemään, selvittämään ja poistamaan häiriön aiheuttamat terveyshaitat, häiriön vaikutukset saadaan rajoitettua mahdollisimman vähäisiksi ja häiriöstä toipuminen saadaan käyntiin mahdollisimman nopeasti.

Lainsäädännön (297/2021: 24 §; 763/1994: 8 §) vaatimusten mukaisesti ympäristöterveydessä on valmiussuunnitelma, joka sisältää osion myös poikkeusolojen toiminnasta ympäristöterveydenhuollossa. Valmiussuunnitelman päivitystä jatketaan edelleen vuonna 2025. Ympäristöterveyspalveluiden vastuualueelta osallistutaan mahdollisuuksien mukaan, mutta vuosittain, valtakunnallisiin, alueellisiin ja/tai paikallisiin valmiuskoulutuksiin ja -harjoituksiin. Koulutusten ja harjoitusten oppeja hyödynnetään päivittäisessä työssä.

Asetuksen elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä (1365/2011, 4 §) mukaisen selvitystyöryhmän kokoonpanosta on sovittu ja ympäristöterveyslautakunta on nimennyt sen vuonna 2023. Ympäristöterveydestä epidemiaselvitystyöryhmään kuuluvat ympäristöterveysjohtaja, talousvesivalvontaa ja/tai elintarvikevalvontaa tekevä terveystarkastaja, valvontaeläinlääkäri sekä yksi kunnaneläinlääkäri (Ilmajoki). Selvitystyöryhmä toimii ja selvittää epidemioita asetuksen vaatimuksien mukaisesti ympäristöterveysjohtajan koollekutsumana. Selvitystyöryhmä kokoontuu tarvittaessa, mutta vähintään kerran vuodessa. Kokoontumisessa tiedotetaan aktiivisesti kaikista havaituista epidemiariskeistä. Työryhmän toimintaan on laadittu ohje, joka on päivitetty vuonna 2024.

Kurikan ympäristöterveyspalveluiden talousarviossa ei ole varauduttu laajojen epidemioiden selvittämiseen. Tarvittaessa taloudelliset resurssit varmistetaan lisätalousarviolla.

2.6 Viestintä ja näkyvyyden varmistaminen

Viestintään ja ympäristöterveyden näkyvyyden edistämiseen varataan henkilöstön työaikaa osana ei suunnitelmallista, muuta työnä. Viestinnän ja näkyvyyden edistämisen erityisvastuut on huomioitu työnjaossa.

2.3.5 Kuntalaiset ja kunnan toiminnanharjoittajat

Kurikan kaupungin [Internet-sivuille](#) on lisätty tietoa ympäristöterveydestä. Internetsivujen tarkoituksena on auttaa kuntalaisia löytämään ympäristöterveyden tarjoamat palvelut ja perustietoa niistä. Lisäksi Internet-sivuilla on henkilökunnan yhteystiedot. Internet-sivut palvelevat myös yhteistoiminta-alueen toiminnanharjoittajia tarjoten apua elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan asioissa. Kuntalaiset ja kunnan toiminnanharjoittajat voivat esimerkiksi käyttää sähköistä Ilppa-järjestelmää, jossa voi ilmoittaa toiminnan aloittamisesta, keskeyttämisestä ja lopettamisesta sekä ruokamyrkytyspäilyistä. Ympäristöterveyden osion tietojen ajan tasalla pitäminen ja lisääminen kuuluvat kahden terveystarkastajan vastuualueelle.

Oleellinen osa kuntalaisille ja kunnan toiminnanharjoittajille annettavasta viestinnästä on tarkastuksilla ja tarkastuskertomuksessa, sähköpostitse, puhelimitse ja kirjeitse, ympäristöterveyden järjestämissä koulutustilaisuuksissa, toimintaa edeltävillä neuvonta ja ohjauskäynneillä mutta myös ympäristöterveyden toimitiloissa, annettava asiakaspalvelu, ohjaus ja neuvonta kysymyksiin, tiedusteluihin, valvontapyyntöihin ja valituksiin sekä toimivaltaiselle viranomaiselle tai asiantuntijalle ohjaaminen. Ympäristöterveydestä luetaan kirjepostia ja päivittäin tavoitettavuusaikana (arkipäivisin klo 10–14) yleissähköpostiosoitetta (terveystarkastajat@kurikka.fi), johon lähetetyt asiat hoidetaan eteenpäin asian vaatiman kiireellisyyden mukaisesti. Asiakkaita ohjeistetaan sopimaan tapaamiset ympäristöterveysjohtajan, terveystarkastajien sekä valvontaeläinlääkärin kanssa ennakolta puhelimitse tai sähköpostitse. Ympäristöterveyden tavoitettavuusaika on klo 10–14 välillä Kurikan kaupungin linjausten mukaisesti.

Ympäristöterveyspalveluiden strategisen tavoitteen: digitaalisten palveluiden kehittäminen mukaisesti vuonna 2025 toteutetaan asiakastytyväisyyskysely. Asiakaspalvelua kehitetään asiakastytyväisyyskyselystä saadun palautteen perusteella entistä paremmin asiakkaiden tarpeita vastaavaksi.

2) Ympäristöterveyspalveluiden strategisen tavoitteen: asiakaslähtöinen toiminta, mittari vuonna 2025

Oleellisista ajankohtaisista asioista, muutoksista esimerkiksi toiminnassa tai lainsäädännössä ja/tai valvonnan tuloksista ja hankkeista annetaan tietoa Internet-sivuilla sekä erikseen laadittavilla tiedotteilla ja ohjauskirjeillä, joita jaetaan tarvittaessa esimerkiksi kaupungin sosiaalisen median kanaviin, paikallislehtiin tai toimintatyypikohtaisesti kirjeitse tai sähköpostitse. Toimijoille annetaan oleellista tietoa heihin vaikuttavista asioista, kuten toiminnan riskiluokituksesta ja valvontatiheydestä usein myös tarkastuskertomuksessa. Lisäksi tarvittaessa tehdään ennen toiminnan aloittamista ohjaus- ja neuvontakäyntejä²⁾ ja järjestetään ohjaavia ja neuvovia tilaisuuksia esimerkiksi etäviestintävälineitä käyttäen.

Valvontaa varten laadittu valvontasuunnitelma sekä siihen liittyvä maksutaksa julkaistaan kunnan Internet-sivuille.

Kuntalaisille ja kunnan toiminnanharjoittajille suunnatussa viestinnässä otetaan huomioon edellä mainitun lisäksi Kurikan kaupungin viestinnän säännöt ja ohjeet.

2.7.1 Kuntapäättäjät

Ympäristöterveyden viestinnässä otetaan huomioon kuntapäättäjät, erityisesti ympäristöterveyslautakunnan jäsenet. Heille annetaan tietoa ajantasaisesti ja avoimesti ympäristöterveyden toiminnasta ja ajankohtaisista asioista lautakunnan kokouksissa. Lisäksi elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan viranomaisena lautakunta saa tietoonsa ja päätettäväkseen lautakunnalle kuuluvat asiat.

Ympäristöterveyspalvelut osallistuvat aktiivisesti kaupungin toimintakulttuurin mukaisesti tilaisuuksiin ja kokouksiin, joissa jaetaan ympäristöterveyspalveluista avoimesti tietoa kuntapäättäjien päätöksenteon tueksi. Kuntapäättäjille suunnatussa viestinnässä otetaan huomioon Kurikan kaupungin viestinnän säännöt ja ohjeet.

2.7.2 Sidosryhmät

Ympäristöterveyden tärkeimpiä sidosryhmiä ovat muut viranomaiset eli paikallisesti kuntien rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, alueellisesti ympäristöterveydenhuollon muut yksiköt, tartuntatauti- ja pelastusviranomainen, aluehallintovirasto ja ELY-keskus ja valtakunnallisesti ministeriöt (MMM ja STM) sekä keskusviranomaiset (Valvira ja Ruokavirasto). Lisäksi asiantuntijaorganisaatioiden, kuten Terveyden ja Hyvinvoinnin laitoksen ja Säteilyturvakeskuksen kanssa, tehdään tarvittaessa yhteistyötä ja viestitään valvonnan havainnoista.

Paikallisen rakennusvalvonnan, ympäristönsuojelun sekä pelastusviranomaisten kanssa pidetään aktiivisesti yhteyttä erilaisten tapausten selvittämisessä/hoitamisessa. Lisäksi koostetaan neuvotteluun tarvittaessa.

Alueella on vakiintunut pidettäväksi vuosittain huippukokous, jossa Keski- ja Etelä-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan alueen elintarvike- ja terveydensuojeluvalvontaa tekevä henkilöstö kokoontuu yhteen pohtimaan ja linjaamaan sekä jakamaan tietotaitoa valvonnan ajankohtaisia asioista ja aiheista. Etelä-Pohjanmaan alueen kahden muun ympäristöterveysyksikön (Seinäjoen ja Kauhajoen alueet) kanssa on käynnistetty vuoden 2022 aikana yhteistyö, ja sitä jatketaan ja kehitetään edelleen vuoden 2025 aikana.

Aluehallintoviraston kanssa tehdään säännöllistä yhteistyötä ja tietojen vaihtoa. Yksiköstä osallistutaan aluehallintoviraston järjestämiin työkokouksiin ja työnohjaustilaisuuksiin. Ympäristöterveydestä toimitetaan aluehallintovirastoon edellytetyt raportoinnit ja koosteet. Pelastusviranomaisen kanssa tehdään yhteistyötä varautumisessa. ELY-keskuksen kanssa tiedonvaihto liittyy pääasiassa talous- ja uimaveden valvontaan.

Valtioneuvoston asetuksen (1365/2011), elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä mukaisesti, Kurikan kaupungin ympäristöterveyslautakunta on nimennyt epidemioiden selvittämistä varten selvitystyöryhmän. Tästä tarkemmin luvussa 2.5 varautuminen ja häiriötilanteet.

Valtakunnallisten viranomaisten kanssa tehdään yhteistyötä ja viestitään yksikön valvonnan ja sen havainnoista oma-aloitteisesti tarvittaessa sekä säädellyin keinoin ja menetelmin.

Edellä mainittujen lisäksi on tärkeää tehdä yhteistyötä säännöllisesti myös yhteistyölaboratorioiden kanssa. Tarvittaessa kokoonnutaan neuvotteluun.

2.7.3 Organisaation sisäinen viestintä

Ympäristöterveydessä pidetään säännöllisesti, vähintään kuukausittain, valvonnan palaverit tiedonkulun varmistamiseksi ja yhtenäisten toimintatapojen luomiseksi ja ylläpitämiseksi. Organisaatiossa kannustetaan henkilöstöä omatoimisuuteen ja aloitteellisuuteen tiedon jakamisessa ja viestinnän kokonaisvaltaisessa kehittämisessä.

2.7.4 Viestintä häiriötilanteissa

Ympäristöterveyden häiriötilanteiden viestintää ja sen vastuita on kuvattu ympäristöterveyspalveluiden valmiussuunnitelmassa sekä elintarvikkeen ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvitys sekä tiedottaminen, selvitystyöryhmän keskeiset tehtävät ja yhteystiedot –ohjeessa.

3 Yksikön valvontatyön yleiset periaatteet ja tavoitteet

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU 625/2017) virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista (jatkossa virallinen valvonta-asetus) annetaan vaatimuksia elintarvikevalvonnalle. Samoja vaatimuksia halutaan vapaaehtoisesti noudattaa ympäristöterveydessä myös terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnassa. Ympäristöterveyden toiminta pohjautuu laadunhallintaan (luku 3.1) sekä jatkuvan parantamisen PDCA-periaatteeseen eli suunnittelun (P), toteutuksen ja seurannan (D), arvioinnin ja raportoinnin (C) sekä kehittämisen (A) menetelmiin (luvut 3.2–3.4.).

Viranomaistyössä otetaan huomioon hallintolaissa (434/2003, 2. luku) asetetut hyvän hallinnon perusteet eli hallinnon oikeusperiaate, palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuus, neuvonta, hyvän kielenkäytön vaatimus sekä viranomaisten yhteistyö. Hyvän hallinnon perusteilla taataan ympäristöterveyden asiakkaille oikeusturvan toteutuminen ja viranomaisresurssien mahdollisimman tehokas käyttö.

Ympäristöterveyden valvonnan luottamuksellisuus pohjaa lakiin viranomaistoiminnan julkisuudesta (621/1999). Valvonnan on tarkoituksena olla avointa ja siinä noudatetaan hyvää tiedonhallintatapaa. Lähtökohtaisesti viranomaisen asiakirjat ovat julkisia, mutta samaisen lain salassapitovelvoitteita noudatetaan. Tiedonpyytäjiä kohdellaan tasapuolisesti (lain 3. luku oikeus saada tietoa asiakirjasta). Valvonnasta ja sen tuloksista tiedotetaan kunnan valvontasuunnitelman mukaisesti (luku 2.6) ja esimerkiksi Oiva-järjestelmää käyttäen elintarvikelain mukaisesti (297/2021, 16. §).

Ympäristöterveyden viranomaistyössä noudatetaan lainsäädännön vaatimuksia ja pyritään varmistamaan ympäristöterveydenhuollon valvottavien lakien (Liite 1) tarkoituksen toteutuminen. Lisäksi toiminnan suunnittelussa huomioidaan keskus- ja aluehallinnon linjaukset elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvontaan (valtakunnalliset valvontaohjelmat), siltä osin kuin ne paikallisesti ovat tarpeellisia, tarkoituksenmukaisia ja toteutettavissa.

3.1 Laadunhallinta

Ympäristöterveyden toiminnalle on JIK ky:n aikana laadittu yleinen sekä elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan laatujärjestelmät, jotka silloinen elintarvike-, terveydensuojelu-, ja tupakkavalvonnan viranomaisen on hyväksynyt (vuosina 2013–2015). Koska JIK ky:n aikainen toiminta vastaa hyvin pitkälle Kurikan järjestämää ympäristöterveydenhuollon toimintaa, on tarkoituksenmukaista noudattaa laatujärjestelmää myös nykyisessä toiminnassa.

Laatujärjestelmää päivitetään osa-alueittain ja tulevaisuudessa on tavoitteena saada laatujärjestelmä kokonaisuudessaan hyväksyttäväksi myös uudelle viranomaiselle (ympäristöterveyslautakunta). Vuoden 2025 aikana päivitetään laatujärjestelmää erillisen suunnitelman mukaisesti.

Laatujärjestelmän kokonaisuudesta vastaa yksi terveystarkastaja. Sen päivittämiseen ja kehittämiseen osallistuvat myös ympäristöterveysjohtaja ja muut terveystarkastajat.

3.2 Suunnittelu

Ympäristöterveyden viranomaisvalvonta tehdään säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä. Valvonnan suunnittelun työkaluna ympäristöterveyden kokonaisuutta ajatellen on ympäristöterveyden valvontasuunnitelma, jossa huomioidaan:

- lainsäädännön asettamat vaatimukset,
- valtakunnallisissa valvontaohjelmissa määritellyt valvonnan yleiset tavoitteet, periaatteet sekä kehittämisteemat ja niistä johdetut painopistealueet,
- valvontakohteet, niiden riskiluokitus ja tarkastustiheys (luvut 4.1 ja 4.2),
- muut viralliset toimet, kuten kuntalaisten ja kunnan toiminnanharjoittajien ohjaus ja neuvonta (luku 2.6.1),
- mahdollinen ennakoimaton työ, kuten valvontapyyntöihin, valituksiin ja epäilyihin perustuva valvonta, takaisinvetojen hoitaminen sekä vesivälitteisten epidemioiden ja ruokamyrkytysten selvittäminen, talous- ja uimavesien häiriötilanteiden selvittäminen (4.2.3),
- aikaisemmat valvontatulokset,

- mahdolliset auditointi-, arviointi- ja asiakaspalautteet sekä niiden edellyttämät korjaavat toimenpiteet,
- toimintaympäristön ja siinä tapahtuvien muutoksien vaikutus valvontayksikön toimintaan (luku 1.3) sekä
- Kurikan kaupungin strategia.

3.3 Toteutus ja seuranta

Ympäristöterveyden viranomaistyötä tehdään yksikössä valvontasuunnitelmaan pohjautuen. Yksikön henkilökunnalla on työnjako ja vastuualueet (luku 2.3.1). Työnjaon ja vastuualueiden tarkistukset ja mahdolliset muutokset niihin tehdään ainakin valvontasuunnitelman laatimisen yhteydessä. Jokainen yksikön viranhaltija tekee henkilökohtaisen työsuunnitelman, jossa suunnitelman mukainen työ on suunniteltu ja aikataulutettu vuoden ajalle. Suunnitelmallinen työ tehdään ennakoimattoman työn ohessa ja tarvittaessa suunnitelmallisen työn suunnitelmaa päivitetään.

Valvontasuunnitelman toteutumista seurataan vuoden aikana säännöllisesti kolmen kuukauden välein (helmi-, touko-, elo- ja marraskuun loppu) yksikön kuukausipalaverien yhteydessä. Kolmen kuukauden välein tehtävässä seurannassa kiinnitetään huomiota:

- elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan suunnitelmallisten tarkastusten ja näytteenottojen kappale- ja käytetyn ajan määrään suhteessa suunniteltuun,
- suunnitelmallisten tarkastusten määrään suhteessa resursseihin (työntekijäkohtainen suhdeluku toiminnanohjausjärjestelmässä),
- valvontatulojen (vuosimaksut ja tarkastustulot) kehitykseen,
- valvonnan painopisteiden etenemisen ja tavoitteiden saavuttamiseen sekä
- ennakoimattoman työn (mm. valvontapyynnöt, valitukset ja epäilyihin perustuva valvonta, takaisinvetojen hoitaminen, talousveden häiriötilanteiden hoito sekä ruokamyrkytysten selvittäminen) määrään.

Yksikön jokaisessa kuukausipalaverissa seurataan valvonnan eri osa-alueiden keskeisiä havaintoja ja tuloksia, epäkohtia ja niiden määriä sekä valvontatoimien loppuun saattamista kohteissa, joissa neuvonnalla, ohjauksella ja/tai kehottamisella ei ole saavutettu lainsäädännön vastaisten epäkohtien korjaamista ja/tai poistamista.

3.4 Arviointi ja raportointi

Ympäristöterveyden jatkuvaan parantamiseen kuuluu valvonnan toteutumisen arviointi ker-
ran vuodessa. Elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan seurannassa (luku 3.3)
saatuja tietoja ja niiden takia tehtyjä välittömiä toimenpiteitä analysoidaan suunnitellun toi-
minnan ja tarkastusten kattavuuden, tarkastusten ja näytteiden määrän, ei suunnitelmalli-
sen ja muun työn, toiminnan laadullisen arvioinnin sekä valvonnasta saatujen tulosten ja nii-
den kohdentumisen, voimavarojen ja yhteistoiminta-alueen toimivuuden, toiminnan kehittä-
mistarpeiden sekä arviointi- ja ohjauskäytien näkökulmista. Jokaisen arviointinäkökulman
analysoimiseksi on valittu vähintään yksi arvioinnin kohde (Taulukko 5).

Valvonnan arviointi viedään käsittelyyn ja hyväksyttäväksi Kurikan kaupungin ympäristö-
terveyslautakunnalle. Käsittelyn jälkeen se raportoidaan aluehallintovirastolle VYHA-järjes-
telmän kautta. Raportoinnissa noudatetaan valtakunnallisia ohjeita ja aikatauluja.

Taulukko 4 valvonnan arvioinnin näkökulmat ja kohteet

Arvioinnin näkökulma	Arvioinnin kohde
Suunnitellun toiminnan ja tarkastusten kattavuus	<ul style="list-style-type: none"> - elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan (sisältää nikotiinikorvaustuotteet) valvonnan kattavuus - valtakunnallisten ja omien painopisteiden valvonnan toteutuminen - tarkastuksilla esiin tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määräystenmukaiselle tasolle - tarkastuksilla esiin tulleet muut keskeiset havainnot
Tarkastusten ja näytteiden määrä sekä niihin käytetty aika	<ul style="list-style-type: none"> - toteutuneiden tarkastusten lukumäärä ja niihin käytetty aika (valvontasuunnitelman toteuma täysin, pääsääntöisesti, osittain VYHA) - näytteet ja analyysit - valvontahankkeisiin osallistuminen - trendiseuranta viiden vuoden ajanjaksolla (alkaa vuodesta 2023)
Ei suunnitelmallinen ja muu työ	<ul style="list-style-type: none"> - Erityis- ja häiriötilanteiden, epidemioiden, asumisterveysvalvonnan, asiakasvalitusten, lausuntojen, koulutautumisen, sidosryhmäyhteistyön, hyväksymisten ja ilmoitusten käsittelyn sekä hallinnollisten pakkokeinojen määrä - Valvontayksikön tekemien rikosilmoitusten (terveysrikkokset, elintarvikerikkomus) määrä (VYHA) - Tietoon tulleiden tuomioiden määrä terveysrikoksesta tai elintarvikerikkomuksesta valvontayksikön alueella (VYHA) - Toimijoille annettujen koulutustilaisuuksien määrä (VYHA) - Selvitys muusta työstä
Toiminnan laadullinen arviointi	<ul style="list-style-type: none"> - ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan määriteltujen tavoitteiden saavuttaminen - painopistealueiden edistyminen

Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	<ul style="list-style-type: none"> - valvonnasta kertyvät maksutulot toimialoittain - hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä kertyneet maksutulot - valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen (VYHA)
Voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus	<ul style="list-style-type: none"> - voimavarojen määrä suhteessa lainsäädännön vaatimukseen, valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan - selvitys, paljonko voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin - erittely henkilöstövoimavarojen kohdentumisesta eri lakien mukaiseen valvontaan (VYHA) - valvonnan tehokkuuden toteutuminen (keskusviranomaisen tehokkuusmääritelmä) - Henkilöstön kouluttautuminen (VYHA)
Toiminnan kehittämistarpeet	<ul style="list-style-type: none"> - toimenpiteet, joilla yksikön toimintaa parannetaan seuraavalla toimintavuodella
Auditoinnit (VYHA: sisäiset ja ulkoiset) sekä arviointi- ja ohjauskäynnit	<ul style="list-style-type: none"> - havaitut hyvät toimintatavat, kehitettävää, korjattavaa

3.5 Kehittäminen

Ympäristöterveyden valvontaa kehitetään yhteistoiminta-alueella valvontasuunnitelman toteutuksen seurannassa ja arvioinnista saatujen tietojen sekä lainsäädäntömuutosten perusteella. Myös uusien tutkimustulosten, riskien ja ilmiöiden aikaansaamat kehitystarpeet sekä asiakkailta, yhteistyötahoilta, sidosryhmiltä sekä ulkopuolisilta arvioijilta (mm. aluehallintovirasto: arviointi- ja ohjauskäynnit) saatu palaute ja kehittämis ehdotukset pyritään huomioimaan toiminnassa.

Esiin nousseet kehittämistarpeet käsitellään viipymättä esimerkiksi valvonnan palaverissa. Akuutisti tarvittavat muutokset toimintaan tehdään heti. Ei kiireelliset, mutta kehitystä vaativat asiat huomioidaan seuraavan vuoden valvontasuunnitelman laadinnassa.

4 Elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonta

4.1 Valvontakohteet

Elintarvikelaissa (297/2021, 8,10 ja 13 §) määritellään alkutuotannon, elintarvike- ja kontaktimateriaalitoiminnan rekisteröimiseksi tehtävä ilmoitusmenettely sekä toiminnan keskeyttämis- ja lopettamisilmoitukset. Lisäksi elintarvikelaissa säädetään (9 ja 11 §) hyväksytystä itujen alkutuotantopaikasta sekä elintarvikehuoneistosta ja niiltä vaadittavasta hyväksynnän hakemisesta viranomaiselta. Ympäristöterveydessä käsitellään rekisteröinti-ilmoitukset ja hyväksymishakemukset elintarvikelain (10. § 6. mom.) mukaisesti. Toimipaikka-, toiminta- ja ilmoitusten sekä hakemusten käsittelytiedot tallennetaan VATI-järjestelmään.

Terveydensuojelulaissa säädellään laissa lueteltujen toimipaikkojen ja toimintojen käytöstä tehtävistä ilmoituksista, talousvettä toimittavan laitoksen toiminnan hyväksymisestä sekä vedenjakelualueen ilmoittamisesta. Ympäristöterveydessä käsitellään ilmoitukset ja tehdään hyväksymismenettely terveydensuojelulain (15. §, 18. § 4. mom.) edellytysten mukaisesti. Toimipaikka-, toiminta- sekä ilmoitusten ja hakemusten käsittelytiedot tallennetaan VATI-järjestelmään.

Tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden vähittäismyynnin luvanvaraisuudesta ja tukku- myynnin ilmoituksenvaraisuudesta säädetään tupakkalaissa (549/2016, 44. ja 50.§) ja nikotiinivalmisteiden luvanvaraisuudesta lääkelaissa (395/1987, 54. a-e §) Ympäristöterveydestä myönnetään lupa tai annetaan ilmoituksen vastaanottoilmoitus tupakkalain (45. ja 50. §) mukaisesti. Lääkelain mukaiset nikotiinivalmisteiden hakemukset käsitellään lääkelain (395/1987, 54. a §) mukaisesti. Toimipaikka-, toiminta- sekä ilmoitusten ja hakemusten käsittelytiedot tallennetaan VATI-järjestelmään.

Aiemmin mainitut, eri lakien perusteella ilmoitetut ja hyväksytyt kohteet ja toiminnat kuuluvat pääsääntöisesti säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä suoritettavan valvonnan (tarkastukset, näytteenotto) piiriin. Ympäristöterveyden elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan kohteet ovat valvontasuunnitelmassa (taulukot 5–7).

4.2 Tarkastukset

4.2.1 Tavoitteet

Yksittäisen tarkastusten tavoitteena on tutkia jokin yksityiskohta tai laajempi kokonaisuus todentamaan, täyttyvätkö lainsäädännössä esitetyt vaatimukset (Evara 16044/1, 8.). Elintarvikevalvonnan tarkastuksilla tarkastetaan alkutuotannon tai elintarvikehuoneiston rakenteellinen ja toiminnallinen vaatimustenmukaisuus, alkutuotannon tuotteiden, elintarvikkeiden ja elintarvikekontaktimateriaalien turvallisuus, alkutuotannon tuotteiden, elintarvikkeiden terveydellinen ja muu elintarvikesäädösten mukainen laatu sekä alkutuotannon tuotteista, elintarvikkeista ja elintarvikekontaktimateriaaleista annettavien tietojen riittävyys ja oikeellisuus (L 297/2021, 1. §; Alkutuotannon elintarvikevalvonta –ohjeet 28.3.2022).

Terveydensuojelulain mukaisilla tarkastuksilla selvitetään, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Terveyshaitalla tarkoitetaan ihmisessä todettavaa sairautta, muuta terveydenhäiriötä tai sellaisen tekijän tai olosuhteen esiintymistä, joka voi vähentää väestön tai yksilön elinympäristön terveellisyyttä. (L 763/1994, 1. §).

Tupakkavalvonnassa tarkoituksena on tarkastaa tupakkalain mukaisen myynnin ja muu luovuttamisen, omavalvonnan, markkinointi- ja esilläpitokieltojen sekä tupakointikieltoja ja –rajoituksia koskevien velvoitteiden noudattamista (L 549/2016, 8. §).

4.2.2 Suunnittelu

Valvontakohteiden valvontaa tehdään säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä. Elintarvikkeiden alkutuotannon valvontakohteiden tarkastustiheydet määritetään Ruokaviraston Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi –ohjeella (Ruokavirasto 2020 a). Rekisteröidyn elintarviketoiminnan ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen tarkastustiheyden määrittäminen tehdään kaksivaiheisesti. Ensimmäisessä vaiheessa tehdään perusvalvontatiheyden laskeminen Ruokaviraston Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen –ohjeella (1028/04.02.00.01/2022/5). Tästä ohjeistuksesta poiketaan vain

perustellusta syystä ja paikalliseen riskinarviointiin perustuen. Toinen vaihe toteutuu, mikäli valvontakohteen valvontatiheyttä on tarve nostaa. Mikäli valvoja arvioi, että elintarvikelainsäädännön vaatimukset eivät täyty, valvoja tekee uusintatarkastuksen perusvalvontatiheydeksi määritettyjen valvontakertojen lisäksi.

Terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan kohteiden riskinarviointi tehdään ja valvontatarve määritellään yksikön laatu järjestelmän mukaisesti.

Kurikan kaupungin ympäristöterveyspalveluiden yhteistoiminta-alueen elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan valvontakohteet, valvontakohteiden valvontatarve (sisältää arvion uusintatarkastusten määrästä) ja valvontaan käytettävä aika on arvioituna kohdetyyppikohtaisesti ja kokonaisuudessaan (taulukot 6–8).

Taulukko 5 elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma: Ruokaviraston ohjeet työajan käytöstä toimintatyyppien valvontaan, kohteiden lukumäärä valvonta-alueella sekä tarkastussuunnitelma toimintatyyppikohtaisesti vuodelle 2025

Toimintatyyppi	Valvontatarve ⁽¹ tark. / vuosi	Käytettävä aika (h)	Kohteiden määrä 2025	Tarkastustarve 2025	Tarkastussuunnitelma 2025
Maitonesteiden valmistus	6	3	2	6	6
Juuston valmistus	2 - 6	3	3	5	5
Voin ja rasvaseosten valmistus	6	3	1	3	3
Liha-alan valmistus (< 1 M kg/v)	2	3	2	2	2
Lihan käsittely, kansalliset helpotukset	0,5	2	4	0	0
Kala-ala, Kalajalosteiden valmistus	1	3	1	1	1
Muna-ala, munapakkaamo	1	3	2	2	2
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	0,35 - 0,5	3,5	4	5	5
Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	0,35	2,5	1	0	0
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	0,5	3,5	7	2	2
Muiden viljatuotteiden valmistus	0,35 - 0,5	3,5	4	5	5
Myllytoiminta	0,5	3,5	2	2	2
Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus	0,35	3,5	3	1	1
Makeisten / Juomien valmistus	0,35	2,5	2	2	2
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	0 - 2	3	60	28	28
Grilli- ja pikaruokatoiminta	0,35 - 0,5	2,5	17	10	10
Kahvilatoiminta	0,35 - 0,5	3	19	6	6
Pubitoiminta	0	2	4	1	1
Ravintolatoiminta	0,35 - 2	3,5	47	29	29
Pitopalvelu	0,5	3,5	13	2	2
Suurkeittiö, keskuskeittiötoiminta	0,5 - 2	3,5	13	11	11
Suurkeittiö, laitoskeittiö	0,5 - 1	3,5	19	12	12
Tarjoilukeittiötoiminta	0,35	2,5	59	17	17
Elintarvikkeiden kuljetukset	0,35	2,5	10	8	8
Elintarvikekontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi / maahantuonti	0,3	6	1	1	1
Hunajantuotanto	0		24		
Lihantuotanto	0		283		
Maidontuotanto	0,2	2	124	25	25
Munantuotanto	0,2	2	18	4	4
Peltoviljely	0		7	0	0
Puutarhaviljely, avomaa	0,3	1	6	0	0
Puutarhaviljely, kasvihuone	0,2	1	1	0	0
Elintarvikkeiden luovutus ja tarjoilu ruoka-avussa	0				
Uusinta C (arvio)	-	2	20	20	20
Yhteensä			783	210	210

Taulukko 6 terveydensuojeluvalvonnan tarkastussuunnitelma: Valviran ohjeet tarkastustiheydestä ja työajan käytöstä kohdetyyppien valvontaan, kohteiden lukumäärä valvontaluueella sekä tarkastussuunnitelma toimintatyyppikohtaisesti vuodelle 2025

Suunnitelmallisen valvonnan toimintatyyppi	Riskiluokka	Tarkastustiheys / v	Käytettävä aika (h)	Kohteiden määrä 2025	Tarkastus-tarve ⁽¹⁾ 2025	Tarkastus-suunnitelma 2025
Majoitustoimintaan tarkoitettu tila	2 - 1	0,2	5	28	2	2
Yleinen liikuntatila	1	0,2	5	19	6	6
Yleinen sauna	2	0,5	4	3	1	1
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat)	2	1	3	4	1	1
Pienet yleiset uimarannat				11	5	5
Yleiset altaat	3	1	8	8	4	4
Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti, leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	2	0,3	6	23	5	5
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten ilta-päiväkerhot ja sisäleikkihuoneet	2 - 1	0,25	5	27	7	7
Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus ja muut koulut ja oppilaitokset	2	0,3	9	51	27	27
Vanhainkoti, vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt, Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö, muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat; tehostettu palveluasuminen), Ensi- ja turvakodit, perhekuntoutusyksiköt, Muut yksiköt	2	0,3	6	30	11	11
Perhekodit, lastenkodit, koulukodit, nuorisokodit, muut lastensuojeluyksiköt	2	0,3	6	7	1	1
Solarium	2	0,2	3	1	0	0
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset, tatuointi ja lävistys, muu ihon käsittely tai hoito	2 - 1	0,25	4	26	5	5
Talousettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	3	1 - 0,5	10	23	18	18
Talousettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	2	0,5 - 0,3	7	67	16	16
Elintarvikealan yrityksen käyttämä talousvesi			1,5	10	3	3
Vedenottamo tai talousveden tukku-myynti	3	2 - 1	6	5	4	4
Yhteensä				343	116	116

Taulukko 7 tupakkalain valvonnan tarkastussuunnitelma: Valviran ohjeet tarkastustiheydestä ja työajan käytöstä kohdetyyppien valvontaan, kohteiden lukumäärä valvonta-alueella sekä tarkastussuunnitelma toimintatyyppikohtaisesti vuodelle 2025

Tupakkalain mukainen toimintatyyppi	Tarkastustiheys / v	Käytettävä aika (h) ⁽¹⁾	Kohteiden määrä	Tarkastustarve 2025	Tarkastussuunnitelma 2025
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito: Vähittäis- ja tukkumyynti	0,3 - 0,5	2	37	22	22
Tupakointikiellot ja -rajoitukset: Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	0,3	2	2	0	0
Vuosittaiset tapahtumat, savuttomuus ja tupakan myynti	0,2	2	6	0	0
Leikkikenttien savuttomuus *	0	0,5	78	0	0
EU-rantojen savuttomuus	0	0,5	4	0	0
Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta Lääkelaki (395/1987)	0,3 - 0,5	1	21	12	12
Yhteensä, kpl			148	34	34

4.2.3 Toteutus

Valvontasuunnitelman mukaisella tarkastuksella tarkastettavat kokonaisuudet määräytyvät valvontakohteen tyyppin sekä toiminnan luonteen ja laajuuden mukaisesti. Lisäksi kokonaisuuteen vaikuttavat valvontakohteen edellisellä tarkastuksella havaitut epäkohdat/puutteet sekä valvonta-ajankohdan painopistealueet. Elintarvikevalvonnan kohteissa tarkastettavat kokonaisuudet poimitaan joko alkutuotannon elintarvikevalvonta –ohjeista tai rekisteröidyn elintarviketoiminnan tai hyväksytyin elintarvikehuoneiston Oiva-arviointiohjeista. Kaikki Oiva-arviointiohjeissa esitetyt, toiminnassa/kohteessa sovellettavat asiat tarkastetaan kuitenkin vähintään kerran kolmessa vuodessa. Valvontasuunnitelman mukaisia terveyden- ja tupakkavalvonnan tarkastukset tehdään ympäristöterveyden laatu järjestelmän mukaisesti.

Tarkastuksia tehdään valvontakohteissa, mutta myös valvontakohteeseen kuulumattomassa tilassa etä- ja/tai asiakirjatarkastuksina. Asiakirjatarkastuksia käytetään silloin, kun tarkastus ei edellytä tarkastuskohteen olosuhteiden havainnointia eikä valvontakohteessa paikan päällä käymisellä saavuteta lisäarvoa asian selvittämisessä. Asiakirjatarkastusta voidaan käyttää myös silloin, kun valvontakohteessa ei voida käydä tarkastuksella esimerkkinä voidaan mainita kotirauhan piirissä oleva ilmoitusvelvollinen toiminta.

Valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia voivat olla esimerkiksi ympäristöhygieni-
aan, meluun tai savuun liittyvät valitustarkastukset, ruokamyrkytyspäilyyn liittyvät tarkas-
tukset tai talousveden häiriötilanteisiin liittyvät tarkastukset. Edellä mainittuja tapauksia
varten ympäristöterveyden laatujärjestelmässä on toimintaohjeet. Valvontasuunnitelman
ulkopuolisiin tarkastuksiin kuuluvat myös asumisterveysvalvonnan tarkastukset, joihin on
ympäristöterveyden laatujärjestelmässä tarkastusohje ja lomake.

Kaikista virallisen valvonnan tarkastuksista laaditaan hallintolain (39 §:n 2. mom.) mukai-
nen tarkastuskertomus, joka toimitetaan asianosaisille mahdollisimman nopeasti tarkastus-
käynnin jälkeen. Tarkastuskertomusten laadintaan käytetään VATI-tietojärjestelmää. Tar-
vittaessa valvovan viranomaisen on tehtävä hallintopäätöksiä hallintolain 7. luvun mukai-
sesti. Myös hallintopäätökset viedään VATI-järjestelmään.

Valvonnan perusteella on ryhdyttävä tarvittaviin toimiin ja toimenpiteisiin aina ja viipymättä,
kun siihen on aihetta. Elintarvike-, terveydensuojelu- tai tupakkavalvonnan alaista toimin-
taa harjoittavalla toiminnanharjoittajalla on velvollisuus ja vastuu korjata niin omatoimisesti
havaitut kuin viranomaisen havaitsemat epäkohdat ja puutteet. Mikäli valvontatyössä an-
netaan korjauskehotuksia ja/tai käytetään pakkokeinoja, varmistetaan, että toiminnanhar-
joittaja ryhtyy korjaamaan tai poistamaan havaitut säädöstenvastaisuudet (jälkivalvonta).

Tarkastuksista ilmoittamisessa noudatetaan hallintolain (434/2004, 39 § 1. mom.) säädök-
siä. Elintarvike- ja tupakkavalvonta suoritetaan pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Eri-
tyisestä syystä (esim. kohteen edustajan läsnäolo on välttämätöntä tarkastustilanteessa)
tarkastuksesta voidaan ilmoittaa etukäteen. Terveysturvallisuuden tarkastukset teh-
dään ennalta ilmoittaen ja asianomaiselle varataan mahdollisuus osallistua tarkastukseen.

4.3 Näytteenotto, ulkopuoliset asiantuntijat ja käytettävät laboratoriot

4.3.1 Talous- sekä allas- ja uimaveden ennalta suunniteltu näytteenotto

Talousveden laadun säännölliset valvontatutkimukset ja vähimmäistutkimustiheydet on
määritelty Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa talousveden laatuvaatimuksista ja

valvontatutkimuksista (1352/2015) sekä asetuksessa pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (401/2001). Allasvesien laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty asetuksessa uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (315/2002). Uimavesien laatu- ja näytteenottovaatimukset annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa pienten yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta (354/2008) ja asetuksessa (177/2008) yleisten uimarantojen uimaveden laatuvaatimuksista ja valvonnasta.

Talous- ja uimaveden viranomaisnäytteet otetaan edellä mainittujen asetusten vähimmäisvaatimusten mukaisesti (Liite 2). Näytemäärät ja tutkittavat muuttujat on yksityiskohtaisesti sisällytetty talousvettä toimittavien laitosten vedenjakelualuiden ja uimarantojen näytteenottosuunnitelmiin sekä uimahallien ja kylpylöiden valvontatutkimusohjelmiin.

4.3.2 Talous- sekä allas- ja uimaveden näytteenottaja

Talous- sekä allasveden näytteenoton hoitaa pääsääntöisesti ulkopuolinen, pätevä (henkilösertifioitu) laboratorion näytteenottoja. Asetuksen (401/2001) mukaisten talousvesikohteiden näytteenotosta on kilpailutettu sopimus, josta tiedotetaan asetuksen soveltamispiiriin kuuluvia talousvettä toimittavia laitoksia ja elintarvikehuoneistoja. Asetuksen soveltamispiiriin kuuluvalla toimijalla on mahdollisuus poikkeusluvalla ottaa talousvesinäyte omatoimisesti ja toimittaa näyte tutkittavaksi terveydensuojelulain (49 a §) vaatimukset täyttämään tutkimuslaboratorioon. Tilanteissa, joissa jokin muu kuin laboratorion tai viranomaisen edustaja suorittaa näytteenoton, varmistetaan ohjeistuksin, että näytteenottaja tuntee näytteenottoon liittyvät yleiset periaatteet.

Uimaveden näytteenoton hoitaa terveydensuojelun tehtäviä hoitava viranhaltija.

4.3.3 Ennalta suunniteltu elintarvikevalvonnan näytteenotto ja näytteenottaja

Elintarvikevalvonnan viranomaisnäytteenotossa noudatetaan komission asetuksen (EY N:o 2073/2005 elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista) vaatimuksia. Elintarvikevalvonnan valvontakohteissa, joissa ei ole noudatettu valvontakohteen omavalvonnan

näytteenottosuunnitelmaa, on viranomaisella mahdollisuus ottaa omavalvonnan valvomiseksi viranomaisnäytteitä, jotka ovat toiminnanharjoittajille maksullisia.

Näytteenoton hoitaa ulkopuolinen, pätevä (henkilösertifioitu) laboratorion näytteenottaja.

4.3.4 Muu näytteenotto ja mittaus

Näytteenottoa vaativia, yllättäviä tilanteita voivat olla esimerkiksi ruokamyrkytystilanteet ja talousveden häiriötilanteet. Näitä näytteitä voi ottaa joko viranomaisen oma edustaja tai ulkopuolinen pätevä (henkilösertifioitu) laboratorion näytteenottoja.

Ympäristöterveydestä tehdään tarvittaessa osana terveydensuojeluvalvontaa hiilidioksidi-, lämpötila-, kosteus, rakenteiden pintakosteus-, vedon (ilman liikkeen), rakenteiden pinta- lämpötilojen ja valaistusvoimakkuuden mittauksia sekä suuntaa antavia hetkellisen melun mittauksia. Mittauksiin on käytössä asianmukaisesti kalibroitu mittausväline ja mittaamisen tarvittava osaaminen.

Ympäristöterveydestä tehdään elintarvikelain mukaisesti tarvittaessa korvausta vastaan kansallisten elintarvikevalvonnan seuranta- ja valvontaohjelmien (esimerkiksi vierasainevalvontaohjelma) näytteenottoja.

4.3.5 Ulkopuoliset asiantuntijat ja laboratoriot

Terveydensuojeluvalvonnassa käytetään tarvittaessa ulkopuolista asiantuntijaa terveydensuojelulain (763/1994, 49. §) mukaisesti. Ulkopuolisen asiantuntijan pätevyydestä säädetään terveydensuojelulaissa (49 §:n 1. mom. 49 d §) ja Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/2015, 21 §).

Ilmajoen kunnan ja Kurikan kaupungin ympäristöterveyden valvonta tukeutuu soveltuvilta osin Eurofins Ahma Oy:n ja Seilab Oy:n laboratorion palveluihin. Tutkimuslaboratoriot ovat Ruokaviraston hyväksymiä/nimeämiä palvelemaan ympäristöterveyden viranomaisnäytteenottoa elintarvike- ja terveydensuojelulain mukaisin tutkimusmenetelmin.

Laboratorioiden hyväksyminen/nimeäminen ja niissä tarjottavat elintarvike- ja terveyden-
suojelulain mukaiset tutkimusmenetelmät tarkastetaan Ruokaviraston kulloinkin kyseessä
olevaa laboratoriota koskevista rekisteriotteista tai suoraan laboratoriosta.

Laboratoriot toimivat sovittaessa virka-ajan ulkopuolella ja viikonloppuisin erityistilanteita
varten. Nopeaa reagointia vaativissa tilanteissa laboratorioon otetaan yhteyttä viipymättä.
Laboratorioiden kanssa pidetään tarvittaessa neuvotteluita ja palavereita.

4.4 Valvonnan painopistealueet

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuosille 2025–2028 (Valvira ja Ruokavirasto 2024)
teemoiksi nostetaan vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Teemoja edistetään myös Kurikan
ympäristöterveyspalveluissa toteuttamalla tavoitteita, joita ovat

- tietoperusteinen valvonta: valvonnassa syntyvän tiedon tallentaminen luotettavasti ja
oikein valvonnan järjestelmiin sekä luotettavuuden ja oikeellisuuden osoittaminen tar-
vittaessa, täsmälliset ja tarvittaessa päivitettyt henkilötiedot sekä täsmällisyyden ja päi-
vityksen osoittaminen tarvittaessa sekä valvonnassa syntyneiden tietojen oma-aloittei-
nen hyödyntäminen valvontayksikön toiminnassa, toiminnan seurannassa ja sen jatku-
vassa parantamisessa (syntyneet tiedot vaikuttavat valvontaan ja valvonnan toiminta-
tapoihin),
- osaaminen: toimintaympäristössä tarvittavan monipuolisen osaamisen ylläpitäminen ja
kehittäminen tehtävien toteuttamiseksi laadukkaasti ja tehokkaasti, viranhaltijoiden
osaaminen lainsäädännön soveltamisessa ja viranomaisten tehtäviin ja hallinnollisiin
prosesseihin liittyvissä tiedoissa ja taidoissa, ammatillisen, substanssiin liittyvän tiedon
sekä toimintaympäristön hallinta, olemassa olevan tiedon ja taidon tunnistaminen sekä
niiden hyödyntäminen mahdollisimman tehokkaasti, perehdytykseen panostaminen,
osaamisen kehittämisen mahdollistaminen sekä omatoimiseen tiedonhankintaan ja
uuden oppimiseen kannustaminen

sekä

- varautuminen: häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista ennakkovalmisteluun ja toimintaympäristön muutokset huomioiden, tehtävien mahdollisimman häiriötön hoito kaikissa tilanteissa, varautumisen jatkuva ylläpito ja häiriötilanteiden oppien hyödyntäminen sekä toimialueen omiin ja alueen yleisiin valmiuskoulutuksiin osallistuminen.

4.4.1 Elintarvikevalvonta

Elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontaohjelmassa 2025–2028 (Ruokavirasto) osassa kaksi määritellään ohjelmakauden kehittämisteemat, toimenpiteet sekä valvonnan painopisteet. Kunnan elintarvikevalvonnalla on tehtäviä painopisteiden toteutuksessa. Ruokavirasto ei kuitenkaan ole antanut niitä tiedoksi vielä siihen mennessä, kun tämä suunnitelmaa on laadittu (joulukuu 2024).

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman mukaiset teemat vuosille 2025–2028 ovat vaikuttava valvonta ja ydintehtävät. Valvontaohjelman mukaista teemaa voidaan edistää seuraavia tavoitteita toteuttamalla: tietoperusteinen valvonta, osaaminen ja varautuminen. (Taulukko 8).

Taulukko 8 elintarvikevalvonnan painopistetyön tehtävät kunnassa

Kehittämisteema	Painopiste	Kunnan elintarvikevalvonnan tehtävät
Valmius, varautuminen ja huoltovarmuus	Valmiussuunnittelu ja valmiusharjoittelu	Osallistuminen yhteisiin valmiusharjoituksiin
	Valvonnan fokusoinnin kehittäminen	Kunta toteuttaa Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti
	Ruokaturvan varmistamiseen liittyvät tehtävät	Kunta toteuttaa Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti
Vastuullisuus ja kestävyys	Vaikuttava riskiperusteinen valvonta	Kunta toteuttaa Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti
	Petoksellisen toiminnan torjunta	Kunta toteuttaa Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti

Teknologia ja tieto	Tietojärjestelmäkehitys ja uusien tietojärjestelmien käyttöönotto	Kunta toteuttaa Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti
	Uuden lainsäädännön toimeenpano ja ohjeistaminen	Kunta toteuttaa Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti
	Tiedon ja teknologian hyödyntämisen kehittäminen valvonnassa	Kunta toteuttaa Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti
	Mittareiden kehittäminen	Kunta toteuttaa Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti
	Etämyynnin valvonnan kehittäminen	Kunta toteuttaa Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti

4.4.2 Terveydensuojeluvalvonta

Valtakunnallisessa terveydensuojeluvalvonnan valvontaohjelmassa (Valvira 2024) annetaan ohjelmakaudelle terveydensuojelun toimialan painopisteet. Painopisteitä ovat talousvesivalvonnan uudet sisällöt, osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa sekä valmius ja varautuminen terveydensuojelussa. Kunnan terveydensuojeluvalvonnassa on omat tehtävänsä painopistetyössä (Taulukko 9).

Taulukko 9 terveydensuojeluvalvonnan painopistetyön tehtävät

Painopiste	Kunnan terveydensuojelun toimenpiteet
Talousvesivalvonnan uudet sisällöt	<ul style="list-style-type: none"> - Aktiivisesti toimivat ja säännöllisesti kokoontuvat yhteistyöryhmät (vesihuollon viranomaistahot). - Valvotaan, että talousvettä toimittavat laitokset tarkistavat riskienhallintasuunnitelmansa ajoissa ja ennen valvontatutkimusohjelmien tarkistamista. - Ensisijaisten tilojen neuvonta ja ohjaus + lämpötilojen mittaaminen (Legionella).

<p>Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Valvontahenkilöstön osaamistarpeiden ja/tai -puutteiden tunnistaminen, valvojien erikoistumisen ja lisäkoulutautumisen mahdollistaminen valvonnan eri osa-alueilla taloudellisin resurssein sekä alan koulutukseen, seminaareihin ja tapahtumiin osallistuminen. - Riittävät välineet ja tutkimuskalusto. - Muiden viranomaisten, asiantuntijoiden ja sidosryhmien kanssa luotavat ja ylläpidettävät verkostot. - Riskien arviointi ja sen perusteella panostettava niihin kohteisiin, joilla valvontatarve on suurin. - Valvontayksiköiden työstä kertyvän valvontatiedon analysointi ja tiedon käyttö valvonnan suunnittelussa.
<p>Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Osallistuminen yhteen häiriötilanne- tai valmiusharjoitukseen joka vuosi. Valvontayksikön henkilöstön osallistumisen tulee olla kattavaa. - Valmiussuunnitelman ja varautumisen kehittäminen valmiusharjoitusten havaintojen ja oppien perusteella. - Toimivien yhteyksien muodostaminen kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa häiriö- ja onnettomuustilanteisiin sekä toimintaympäristön muutoksiin varautumiseksi. - Terveystensuojeluviranomaisen häiriötilannesuunnitelman yhteensovittaminen kuntien valmiussuunnitelmien kanssa sekä toimintamallien kuvaus hyvinvointialueen kanssa yhteensovitettavassa valmiussuunnittelussa.

Kurikan kaupungin ympäristöterveyspalveluiden omana projektina tehdään vuonna 2025 Legionella-projekti, jossa selvitetään näytteenoton avulla, esiintyykö Kurikan kaupungin ja Ilmajoen kunnan alueella toimivien ympärivuorokautista palveluasumista tarjoavien yksiköiden vesijärjestelmissä Legionellabakteeria. Samalla selvitetään kohteissa kylmän talousveden ja lämpimän käyttöveden lämpötilojen vaatimustenmukaisuutta. Projektin tuloksista laaditaan erillinen raportti.

4.4.3 Tupakkavalvonta

Valtakunnallisen tupakkalain valvontaohjelman vuosille 2025–2028 (Valvira) mukaisesti ohjelmakauden painopisteet ovat savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökul-

masta, laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa, etämyynti, markkinointi sekä ehkäisevä päihdetyö. Tupakkalain mukaista valvontaa tekevällä viranomaisella on omat tehtävänsä painopistetyössä (Taulukko 10).

Taulukko 10 tupakkavalvonnan painopistetyön tehtävät

Painopiste	Kunnan tupakkavalvonnan tehtävät
Savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökulmasta	- Savuttomien nikotiinituotteiden myyntiä valvotaan tupakkalain vaatimalla tavalla huomioiden muun muassa ikärajavalvonta.
Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa	- Tupakkalain mukaisessa myynnin valvonnassa kiinnitetään vähittäismyyntipakkausten osalta erityistä huomioita siihen, että kaikissa tupakkatuotteissa on tupakkalain edellyttämä turvaominaisuusmerkintä sekä jäljitettävyyden mahdollistava yksilöivä tunniste. - Viranomaisyhteistyön luominen ja vakiinnuttaminen sekä yhteistyön toimivuus erityisesti tilanteissa, joissa sääntelyä ei ole noudatettu.
Etämyynti	- Etämyyntikiellon piirissä olevien tuotteiden myyntiin puuttuminen internetin välityksellä.
Markkinointi	- Markkinointikieltoa koskevan sääntelyn noudattamisen valvonta paitsi vähittäismyyntipaikoissa, myös myyntipaikkojen mahdollisilla verkko- ja sosiaalisen median sivustoilla ja tileillä.
Ehkäisevä päihdetyö	- Yhteistyön tekeminen ehkäisevässä päihdetyössä toimivien tahojen kanssa

4.5 Valvonnasta perittävät maksut

Elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnasta peritään vuosittain laskutettavia, veroluonteisia perusmaksuja. Tupakkalain alaisissa kohteissa peritään myyntipistekohtainen, veroluonteinen valvontamaksu.

Ympäristöterveydessä peritään maksu kaikista suoritteista, joista se on mahdollisuus periä. Perittävät maksut perustuvat lakiin. Suoritteisiin perustuvien maksujen suuruus laskeaan todellisista kustannuksista. Ympäristöterveyden maksullisia suoritteita ovat esimerkiksi hakemusten ja ilmoitusten käsittely, valvontakohteiden suunnitelmalliset tarkastukset sekä määräysten ja kieltojen noudattamisen valvomiseksi tehtävät tarkastukset.

Maksujen perimiseksi ympäristöterveyslautakunta hyväksyy vuosittain ympäristöterveyden valvontasuunnitelman ja maksutaksan. Valvontasuunnitelma ja maksutaksa asetetaan Kurikan kaupungin ympäristöterveyden Internetsivuille nähtäväksi.

LIITE 1 Ympäristöterveydenhuollon keskeisin lainsäädäntö ja ohjeistus

Elintarvikelaki (297/2021)

Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009)

Eläinsuojelulaki (247/1996)

Eläintautilaki (76/2021)

Hallintolaki (434/2003)

Julkisuuslaki (621/1999)

Kuntalaki (410/2015)

Laki kunnallisesta viranhaltijasta (304/2003)

Terveydenhuoltolaki (1326/2010)

Terveydensuojelulaki (763/1994, muutos 140/2021)

Tupakkalaki (549/2016)

Yleinen tietosuoja-asetus ((EU) 2016/679)

Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista (410/2009)

Läkelaki 395/1987

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2017/625, annettu 15. päivänä maaliskuuta 2017, virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvienterveyttä ja kasvin-suojeluaineita koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY) N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta

LIITE 2 Talous- ja uimaveden näytemäärät

Talousvesi 1352/2015

Vedenjakelualueelle toimitettavan tai tuotettavan veden määrä (m ³ /vrk)	Näytteiden määrä vuodessa vähintään		Kohteiden lukumäärä yhteensä	Näytteitä (ei sisällä uusintoja) kpl
	Jatkuva valvonta	Jaksottainen seuranta		
10–100	2	1	17	51
101-1000	4	1	3	15
1001-2000	7	2	2	18
2001-3000	10	2	1	12
Yhteensä			23	96

Talousvesi 401/2001

Kohteiden lukumäärä yhteensä	Näytteitä (ei sisällä uusintoja) kpl
59	36

Allasvesi 315/2002

Altaat lukumäärä	Jokaisesta altaasta 4 + 2 näytettä / vuosi ja 1 lisänäyte/allas 5 000 ja 10 000 käyntikertaa kohti (kpl yht)
18	270

Uimarantavesi 177/2008

Rantojen lukumäärä	Yksi uimavesinäyte otetaan noin kaksi viikkoa ennen kunkin uimakauden alkua. Tämän näytteen lisäksi on aina otettava ja analysoitava vähintään kolme näytettä uimakauden aikana
4	16

Uimarantavesi 354/2008

Rantojen lukumäärä	Uimakauden aikana on aina otettava ja analysoitava vähintään kolme näytettä.
11	33

	Kohteiden lukumäärä	Näytteiden lukumäärä
Kaikki yhteensä	115	448